

O als jij er niet was geweest
Preek over Psalm 103 & Lucas 19: 1 - 10
Paaskerk Baarn, 21 juli 2013
Ds. C. Kruijswijk Jansen

Psalm 103, van Hans Bouma

Als Hij er niet was

Geen God ben ik. / Geen heilige. / Geen eeuwigheid in mij.

Mens, / mens van aarde en adem.

Een naam / die vervliegt in de wind.

Geen God. Geen heilige.

Mens zo aanvechtbaar, / mens zo vervreemd. / Mens hoe kort van duur.

O als Hij er niet was -

God die mij omvat, / God die mij handhaaft, / God die mij geneest!

*Mijn redding, mijn leven, / mijn geluk is Hij. / God die mij genadig is.
Hemelhoog heb ik Hem. / Eén en al lied ben ik.*

Wel kwetsbaar, wel mens. / Maar onaantastbaar.

"O als Hij er niet was", deze uitroep staat midden in Psalm 103 en de bewerking van Hans Bouma. Daar is een mens aan het woord die zwaar aan de grond zit, meer dood dan levend. Iemand vroeg mij: "Is Hij er - werkelijk? Geloof u in God - werkelijk?" Je hoort in die vragen het verlangen, dat je zo graag iets van God zou bespeuren, een teken, een aanwezigheid. De vrouw zei er bij: "Soms voel ik God achter mij". Ik moest denken aan een boek van Huub Oosterhuis, met de titel 'Zien, soms, even', waarin Oosterhuis dat 'soms' invult met het beeld van de bliksem in een donderbui. Het kan pikzwart zijn, zo erg dat je geen idee meer hebt waar je bent. Dan, ineens, even, verlicht de bliksem de omgeving. De contouren lichten even op, je weet weer waar je bent, het is weer duidelijk hoe je verder kunt gaan. Dat 'soms, even' van God kan je een leven lang dragen.

Soms zit het in iets kleins. Bij een avondmaalsviering werden de aanwezigen uitgenodigd om elkaar de vredegroet te geven: elkaar aankijken en bewust elkaar de vrede van de Heer toewensen. Er zaten een moeder en een dochter naast elkaar. Je voelde de aarzeling, er zat iets tussen hen dat niet goed was. Maar ze overwonnen het en wensten elkaar ernstig en oprecht de vrede van de Heer toe.

Soms zit het in iets groots. Het was in de rechtszaal niet zolang geleden. Twee jaar geleden, op 13 april 2011 sloeg Alasam S. Zijn vriendin Renske Hekman dood met een brandblusser. Hij was een afgewezen asielzoeker. Maar lijdend aan een posttraumatisch stresssyndroom had hij uitstel gevraagd. Zijn vriendin Renske verzorgde hem in zijn traumatische ervaringen. Toen de afwijzing op zijn gevraagde uitstel kwam raakte hij zo in paniek dat hij zijn vriendin doodsloeg, en later een politieagent met diens dienstwapen doodde. In de twee jaar die aan het proces voorafging, zocht de moeder van Renske hem regelmatig op, zij handelde in de geest van Renske. Op de zitting mocht zij iets zeggen. Zij vertelde dat ze Alasam S. niet in de steek had gelaten. Het was muisstil in de zaal. Zij eindigde met de woorden "Renske zal niet meer vrij komen, Alasam wel. Alasam kan op ons blijven rekenen".

Soms is het iets kleins, soms is het iets groots, dat je als in een bliksemflits je realiseert: "O als Hij er niet was"!

Als een bliksemflits komt Jezus het leven van Zacheüs binnen. Weer zullen we iets bespeuren van dat "O als Hij er niet was". Dit verhaal zit vol symboliek. Zacheüs is klein. Dat heeft vast met zijn lengte te maken, maar zeker ook met hoe de mensen hem zien: niet in aanzien, zonder respect, niet beried om hem een plek in de kring te gunnen. Hij klimt in een wilde vijgenboom. Een vijgenboom geeft mooie

vruchten, een wilde vijgenboom is vruchteloos. Als er wel vruchten aankomen, zijn ze zo miezerig als wat. Zacheüs wordt getekend als een miezerig vruchteloos mens. Als iemand die zo intens verlangt naar leven dat hij Jezus 'moet' zien. En Jezus wordt getekend als degene die ook 'moet'. "Vandaag moet ik in jouw huis zijn". Een heilig moeten, omdat iemand verloren dreigt te gaan.

"Ik moet in jouw huis zijn", het lijkt wel een bliksem-bezoek. In het huis voltrekt zich iets van liefde en trouw van God. Wat er gebeurt staat er niet. Nico ter Linden vertelt het in de prachtige kinderbijbel 'Een koning op een ezel'.

Jezus nam een slok wijn en zei: "Zacheüs, vertel eens hoe je het maakt."

Zacheüs begon te huilen. Het was alsof deze rabbi dwars door hem heen keek.

"Ik denk dat jij erg eenzaam bent," zei Jezus.

"U weet niet half hoe eenzaam," zei Zacheüs, en veegde zijn tranen weg.

"Daar zou je je wel eens in kunnen vergissen," zei Jezus.

"Maar jij wilt dus een nieuw begin maken, want anders was je blijven zitten waar je zat en had je geen vin verroerd. Dan was je nooit in die boom geklommen."

"Het is niet zo goed gegaan met mijn leven," zei Zacheüs.

"Ik schaam me ervoor. Ik ben blij dat mijn vader en moeder dit niet meer hoeven mee te maken."

"Weet jij dat je een heel mooi mens bent?" zei Jezus.

Zacheüs wist niet hoe hij kijken moest en daarom keek hij maar naar de grond. Hij een mooi mens? Hij moest weer huilen. "Misschien kan ik het een beetje worden," zei hij.

Een pastoraal gesprek is het van een liefhebbende, bewogen Jezus met Zacheüs. "Jij bent van belang in de ogen van God, wie je ook bent, wat de mensen ook van je vinden!"

Het dóet wat met Zacheüs, het verandert hem. Hij gaat staan en zegt "De helft van mijn vermogen geef ik aan de armen. Wat ik heb afgeperst zal ik viervoudig vergoeden". Dat is niet nodig. Volgens de wet van Mozes geef je terug wat je hebt afgeperst, en je geeft een vijfde van je vermogen aan de armen. Maar hij is zo intens aangedaan in zijn menszijn dat hij niet anders kan. De Heer heeft mij gezien: onverwacht ben ik opnieuw geboren en getogen!

Het verhaal van Zacheüs is een illustratie van Psalm 103: O als Hij er niet was! In deze psalm is sprake van een mens in doodsnood, iemand die zich zo verloren voelt. Als gras is hij, waar de wind over gaat, en verdort. Niemand weet meer wie ik ben, niet kent mij meer, niemand weet meer welke plaats ik innam. Vergeten. Meer dood dan levend voel ik me.

Dan is daar, als een bliksem het besef van 'God die mij omvat, God die mij handhaaft, God die mij geneest'. Je weet niet wat daar gebeurd is, maar het besef van God is er, soms, even. En weer hoor ik die vrouw vragen: "Geloof u dat - Werkelijk? Is er een God - werkelijk?"

Altijd is het een mens die dit vraagt: "Is er een God?"

Soms is er een ander die je antwoord geeft: "Vandaag moet ik in jouw huis zijn".

Zo'n mens is het evenbeeld van God. Als een bliksem doet die je zien, soms, even, dat je van waarde bent. Zo'n mens is Jezus. Op iedere bladzijde van het evangelie komt hij je tegen. Jezus die je omvat met zijn liefde, Jezus die je troost met zijn warmte, Jezus die je geneest tot een nieuw leven.

Jezus die er als een mens voor je is. Die je ook een spiegel voorhoudt. Een spiegel waarin je jezelf ziet als een mens die ook een evenbeeld van God mag zijn. Een mens tegen wie gezegd mag worden: "O als jij er niet was geweest!"

Amen.